

פרוטוקול מס' 243

מישיבת ועדת העבודה
מיום ה', כ"ח בטבת תשל"ו - 1.1.1976, שעה 10.00

נ כ ח ו:

חברי הוועדה:

ש. ארבל-אלמוזלינו - היו"ר
י. ז. אמיר
פ. גרופר
מ. ורטמן
ה. זיידל
י. יודין
ח. שמעוני

מוזמנים:

י. ברק - משרד העבודה
י. כפלאוי - משרד העבודה
מ. לוי - המוסד לביטוח לאומי
י. נחמן - הועד הפועל של ההסתדרות
צ. נתנזון - הועד הפועל של ההסתדרות
מ. צ'צ'ק - משרד העבודה
ד. בן-חורין - ס/מנהל קרן השוואה
ת. פנחסוביץ - משרד המשפטים
ג. הולין - לשכת התיאום הכלכלית

מזכיר הוועדה: א. בכנר

רשמה: א. עצמון

סדר היום: חוק שירות עבודה בשעת חירום (תיקון מס' 2), תשל"ו-1975.

-695-

(נתקבל גיומ 13.1.76)

אני פותחת את הישיבה.

היו"ר ש. ארבלי:

חוק שירות עבודה בשעת חירום (תיקון מס' 2), תשל"ו-1975

אני מקדמת בברכה את נציגי ההסתדרות. הדיון שלנו היום מתייחס לחוק שירות עבודה בשעת חירום. אמנם אין הרבה סעיפים אבל אנחנו בהזדמנות הזאת כאשר דנים במהות התיקונים רוצים לדעת גם על כל ההיערכות של שירות עבודה בשעת חירום על סמך הנסיון שהיה במלחמת יום הכפורים ולאחריה - כיצד נערכים? - הלואי ומלחמה לא תהיה אבל מוכנים אנחנו מוכרחים להיות.

י. ברק:

לפניכם תיקון לחוק שירות עבודה בשעת חירום. החוק הזה התקבל בשנת 1967 מיד לאחר מלחמת ששת הימים שמטרתו לאפשר קריאה לשירות עבודה במפעלים חיוניים לאנשים שאינם הולכים למילואים, אותו כח-אדם שנשאר בעורף ולא נקרא למילואים. יש לנו אפשרות לנצל אותו בעבודה בשירותים חיוניים. כדי לעשות את זה אנחנו צריכים לאמן את כח-העבודה הזה מפני שהוא כולל במקרים רבים אנשים שלא עסקו בתפקיד קודם. לדוגמה: אחיות שרוצים להסב אותן מאחיות רגילות לאחיות חדרי ניתוח או נהגים סתם לנהגים סמיטריילרים. בתוספת לחוק תראו את המקצועות שאנחנו מתייחסים אליהם וזה מקצועות טכניים שדורשים מומחיות. למשל, רופאים, אחיט ואחיות, סגל רפואי סיעודי, סגל רפואי טכני, סגל רפואי אקדמאי אחר, נהגים, עובדי מנוסף ובתי מלאכה בנמלים, עובדי רשת החשמל, עובדי מתכת בייצור בטחוני, ומפעילי ציוד מיכני הנדסי. אלו מקצועות שדורשים מומחיות והכנה מוקדמת.

החוק הקיים מאפשר לנו לאמן 3 ימים בשנה, וזה ללא תשלום. מתברר לנו, לאור מלחמת יום הכפורים, שהתקופה הזאת לא מספקת כדי לאמן אנשים כדוגמה להיות מנהג רגיל לנהג סמיטריילרים. יש צורך לפחות ב-12 ימים. לכן אנחנו מציעים כאן שאפשר יהיה לגבי המקצועות האלה לקרוא לאנשים לתקופה עד 12 ימים בשנה בתשלום. זה השוני לעומת החוק הקיים שהיינו קוראים ל-3 ימים ללא תשלום. עכשיו זה בתשלום מלבד כאשר האיש נקרא ליום אחד הוא לא יקבל תשלום עבור זה. הדבר הזה מקובל גם לגבי אנשי מילואים כאשר נקראים ליום אחד הם אינם מקבלים עבור אותו היום תשלום. אבל אם האיש נקרא מ-2 ימים עד 12 ימים הוא יקבל מהיום הראשון תשלום כפי שזה נעשה לגבי איש מילואים, והמבצע יהיה קרן השוואה כי אנחנו אומרים שזה המילואים שלו.

צ. נתנזון:

אני מבין שאם האיש נקרא ליום אחד הוא לא מקבל תשלום בעד היום הזה. מה קורה אם קוראים לו יום בחודש במשך 12 חודשים - מה לגבי התשלום?

י. ברק:

זה כמו בצבא גם שם לא מקבלים עבור יום אחד תשלום. שנית - אנחנו לא נעשה את זה. באופן תיאורטי האפשרות הזאת קיימת כמו שהיא קיימת לגבי הצבא.

צ. נתנזון:

אני רוצה להביע את הסכמת ההסתדרות לתיקון המוצע. חודשיים לפני מלחמת ששת הימים כאשר הובא חוק שירות עבודה בשעת חירום היתה להסתדרות תחושה נכונה להיענות לסעיפי חוק שבאים בשעת חירום בהתחשב במצב של המדינה, אנחנו השתתפנו בעיבוד החוק לא רק נתנו את הסכמתנו. מתוך ידיעה ותקווה שלא נצטרך להשתמש בחוק הזה. במידה ויש מצב של חירום אנחנו ראינו בחוק הזה מסגרת של הסדרת בעיות בשעת חירום.

צ. נתנזון:
 אני רוצה לציין בפני הוועדה שלפני-חודש נחתם הסכם נוסף בין ההסתדרות לבין התאחדות בעלי התעשיה בקשר להסדר הבעיות שנובעות מניידות עובדים, בהעברת עובדים בשעת חירום - וזה עפ"י לקחים שנלמדו ממלחמת יום הכפורים. התיקון המוצע מתייחס להכשרת כח-אדם בשעת חירום. אנחנו מבינים שהתיקון אומר שאי אפשר להכשיר כח-אדם בשעת חירום במקצועות מסויימים במשך 3 ימים ויש צורך בתקופה יותר ארוכה. השוני הוא בכך שבעד 3 ימים של הכשרה לא היה כל תשלום הרי התגמול בשביל 12 ימים יהיה עפ"י חוק שירות מילואים עם כל מה שנובע מהחוק הזה לגבי שכר ותנאים סוציאליים:

שאלתי היא אחת ויחידה למקרה שמזמינים אדם יום אחד בחודש במשך 12 פעמים - אני הייתי מבקש שתיבדק הבעיה הזאת.

אני חושב שיהיה ענין לחברי הוועדה לקבל את פרטי ההסכם שנחתם בין ההסתדרות לבין התאחדות התעשיינים לגבי הסדרת בעיות בשעת חירום. הייתי מבקש להגיש את ההסכם שנחתם ליושבת-ראש ועדת העבודה.

היו"ר ש. ארבלי: תודה רבה.

ג. הולין:
 אני מתייבב כאן רק למען הסדר הטוב כדי לבטא הסכמתנו להצעת החוק וגם אני חושב שהיא במקומה. אני רק תוהה האם קרן ההשוואה למשרתים במילואים יודעת מה תהיה העלות המשוערת, והאם היא מסוגלת לשלם את זה, או אם יהיה צורך בהגדלת ההפרשות?

י. ברק: לא מזה.

היו"ר ש. ארבלי:
 אני הייתי מציעה שנשמע על ההיערכות של משרד העבודה בתחום הזה לקראת שעת חירום מפי מר צ'צ'ק.

י. ז. אמיר:
 אני מברך את ההסתדרות שהיא מסכימה להצעת החוק אבל אני רוצה לשאול את השאלה ששאל מר נתנזון - מה קורה לגבי אותו איש שנקרא לתקופה של יום אחד לסירוגין במשך 12 חודשים? - למשל, נהגים אפשר לקרוא לנהג כזה יום אחד בחודש. מה דינם של האנשים האלה?

היו"ר ש. ארבלי: זו נקודה שנברר בינינו.

י. יודין:
 רצוי שנציגי ההסתדרות ישארו וישמעו את כל הדיון היום.

מ. צ'צ'ק:
 לגבי השאלה ששאל מר נתנזון בענין קריאה ליום אחד - אין אימונים של יום אחד. יכול להיות שקוראים לרישום או גיוס פתע וזה ב-99% בערבים ומדובר על 2-3 שעות.

מ. צ'צ'ק:

כיום יש 4,000 מפעלים חיוניים. פרוש מפעל חיוני כהגדרתו בחוק מפעל שמשרת את בטחון המדינה ובטחון הציבור. במלחמת יום הכפורים היו 3,000 מפעלים שמתפקידם היה לספק שירותים ועבודה לקיום המדינה - לא יותר מזה.

דבר שני - סיוע למאמצי צה"ל. מדובר על

חשמל, מים, מזון, אשפוז, בריאות במרחב, דלק ותחבורה. היתה מלחמת הכפורים והתבררו כמה לקחים. אחד הלקחים הוא שלא מספיק לדאוג רק לקיום המדינה אלא מוכרחים לדאוג גם למפעלים שהם קיום לחברה. כאשר מדובר על מפעל חיוני אין זהות בין מפעל כלכלי למפעל חיוני. תחנת הכוח הוא מפעל חיוני. לא היו מפעלים כלכליים חיוניים כמו כיתן-דימונה. אחרי המלחמה התברר שיש לתקן את החוק ולהוסיף מפעלים שקשורים ביבוא ויצוא ובעיות חברתיות.

במשך השנים האלה הוספנו עוד 1,000 מפעלים

חיוניים. בדרך כלל הם מפעלים כלכליים וחברתיים כמו כיתן-דימונה, כיתן נצרת ששם עובדים נשים וגברים. אולי מבחינה כלכלית הוא לא חשוב אבל הוא חשוב מבחינה חברתית. כמו-כן מפעל שעובד ליצוא. מפעלי יצוא זה לא רק בעיה של המדינה וכסף אלא בעיה של שווקים. היום יש 4,000 מפעלים מאויישים עם 250,000 עובדים, רבע מכח-העבודה במדינה.

4,000 המפעלים האלה מתחלקים לשניים:

2,500 מפעלים שיש להם תקן ומצבה כמו יחידות צבאיות. לדוגמה כמו חברת החשמל רידינג א'. היום עובדים שם 800 איש, בשעת חירום צריכים לעבוד יותר. התקן הוא 600 איש. נשאר להביא עוד 400 ומביאים אותם מהחוץ. או לדוגמה בית-חולים - בשעת חירום צריכים יותר מאשר בשעת שלום. היום יש 9,000 מיטות במדינה, בשעת חירום צריך שיהיה 24,000 מיטות. הבעיה מהיכן לוקחים את האנשים. בבתי-חולים עובדים כמה שעובדים היום והאיוש הנוסף של רופאים ואחיות שלא עובדים היום. יש 15,000 אחיות שהן עקרות-בית. למשל, באיכילוב התקן הוא 1,500 עובדים. עובדי פנים כ-1,000 ועובדי חוץ כ-500 איש. כלומר, חסרים 1020 עובדים. כל יתר המפעלים זה מפעלים בטחוניים. יש מפעלים קטנים שאין להם איוש כמו תחנת דלק אין טעם לעשות לא תקן ולא איוש. אם לוקחים את בעל הבית אין אפשרות להפעיל את המפעל.

מפעל כמו התעשייה האווירית זה מפעל גדול

ולצערנו בינתיים לא עשינו שום תקן. לא יודעים מה צריך להיות שם - מה יש יש. סך הכל יש 250,000 איש. מניין לוקחים את האנשים? - בסמכותנו לגייס את גילאי 16-18 שנה ועד 65 גברים. למפעלים הגדולים הוצמדו כיתות של בתי-ספר מקצועיים. יש 14,000 כל שנה. ברור שהאנשים הם לא אותם האנשים כי כל שנה מתחלפים התלמידים. לחברת החשמל ברשת לכל אזור שלהם מוצמדים שתי כיתות של בי"ס מקצועיים מכונאים או מסגרים. התלמידים האלה צריכים לעבור אימוץ והאימוץ של 3 ימים לתלמיד לא מספיק. אותו דבר אחיות שהן עקרות-בית. על-מנת להכניס אחות למהלך תקין של בית-חולים מוכרחים היום יותר מ-3 ימים. פה מדובר על 24,000 מיטות רק כירורגיות לפצועים, כירורגיות זה גם אורטופדיות וגם לכוויות. זו בעיה שצריך ללמד לפחות 10 ימים, אחות שעובדת בבית-חולים כל שכן לגבי אחות שלא עבדה. כדי להביא אחיות למחלקת כויות כדי שתוכל להיות יעילה או אחות למחלקה כירורגית או לחדרי-ניתוח זה לא בא בחשבון. חסרים לנו בעיקר כירורגים ומרדימים. ישנה הסבה של רופאי שיניים למרדימים. מרדים זה פונקציה חשובה מאד בחדר ניתוח ולא מספיק 3 ימים כדי להכשיר אדם כזה.

מ. צ'צ'ק:

יחד עם זאת יש מקצועות שאין לנו מספיק כדוגמת מנתחים. חסרים לנו 400 מנתחים.

יש לנו מזל שיש יהודים בארה"ב ויש שם 500 כירורגים שמוכנים לבוא הנה. גם במלחמת יום הכפורים הם רצו לבוא אבל לא היה צורך בהם אבל הם מוכנים לבוא ברגע שנזדקק להם. הבאנו רק מעט בזמן המלחמה ושלחנו אותם לבתי-החולים, היהודים האלה עשו נפלאות. יש לנו כ-500 מנתחים בחו"ל שמוכנים לבוא מהיום הראשון למלחמה ונותנים להם עדיפות כמו טייסים.

יש עוד מקצועות שאין מספיק במדינה וזה

עובדי רשת במתח גבוה. החלמיד הוא איננו בעל מקצוע למתח גבוה. בשטח הזה אנחנו זקוקים למתנדבים מחו"ל.

דבר שלישי שהיה חסר לנו זה נהגים - מאיפוא

לוקחים את הנהגים האלה? - הנהגים שלנו הם מגיל 54 ומעלה זה לא נהגים מקצועיים אלא נהגים שיש להם רשיונות. מאמנים כל שנה 2,000 איש במשך 3 ימים אבל זה לא בא בחשבון לסמיטריילרים כי זו שיטת נהגות אחרת וצריך לדעת את זה. חסרים לנו 600 נהגי סמיטריילרים. זה מקצוע שאי אפשר לאמן במשך 3 ימים מוכרחים ללמד אותו לפחות 12 ימים. מי יהיו הנהגים האלה? - פטורי הגיוס שקוראים להם 12 ימים - זה יענה על הבעיה? - היו כמה לקחים במלחמת יום הכפורים. הלקח החשוב הוא להגדיל את המפעלים החיוניים ועשינו את זה.

מה לגבי ההוראה?

היו"ר ש. ארבלי:

מ. צ'צ'ק:

בקשר להוראה - אני רוצה להגיד לכם שהאחראי לחברת החשמל זו רשות החשמל. האחראי

על הדלק זה רשות הדלק. לגבי בתי-חולים זה רשות האשפוז - אנחנו רק נותנים להם את כח-האדם. יש גם רשות חינוך. רשות החינוך עד היום הזה לא קבעה אם לומדים או לא לומדים. יש יתרונות מזה שהתלמידים כן ילמדו בשעת חירום ויש מגבלות. מה שכן נקבע שצריך 8 מפעלים חיוניים לרשות הזאת, 8 מסות שלהם. המחוזות, מטה הארצי ועוד מטה לחקלאות. הם צריכים להעביר את המורים ממקום למקום. היות והאוניברסיטאות שייכות לחינוך יש להם רזרבה של כח-הוראה. מרצים וגם סטודנטים ניתן להעביר ממקום למקום. אם יקבלו צו קולקטיבי יוכלו להעביר מורה ממקום למקום. זה מה שיכולנו לעשות בשטח הזה. עד כמה שאני יודע, עד היום, לא נקבע אם לומדים או לא לומדים בשעת חירום. אם כן לומדים הרי שיש היצע וביקוש. ההביקוש זה בית-הספר וההיצע זה ההוראה. לגבי זה יש אפשרות של העברה ממקום למקום ולנצל את האוניברסיטאות גם את המרצים וגם את הסטודנטים שלא הולכים לצבא. זה שייך למשרד החינוך ורשות החינוך צריכה לעשות את זה.

ה. זינדל:

כמובן שהחוק הוא חשוב ואנחנו תומכים בו, בפרט כאשר שני הצדדים, גם ההסתדרות וגם

לשכת התיאום הודיעו על תמיכה בחוק - בודאי שזה טוב.

רצייתי להעיר על הדו"ח שמסר לנו מר צ'צ'ק

לגבי ההיערכות. אני יודע שאתם קצת יותר ערוכים היום ממה שהיה פעם. יחד עם זאת אני רוצה לומר שפניתי לפני שנה לממשלה ולסוכנות בהצעה להכין עתודה בשעת חירום כ-100,000 בני נוער מחו"ל - ובענין הזה נחלתי אכזבה. קיימתי שיחה עם ספיר המנוח שתמך בתכנית, נפגשתי עם ראש הממשלה ולבסוף זה הועבר לטיפול לשרים: שר העבודה ושר המסחר והתעשייה.

ה. זיידל:

אינני יודע אם אפשר היה לבצע את התכנית הזאת ולהכין עתודה של מומחים ובעלי מקצועות שיהיו קשורים עם המפעלים לאו דוקא בעת שתפרוץ מלחמה אלא קודם לכן כדי שהם ידעו לאן הם צריכים לבוא בשעת חירום. בדרום אפריקה התארגנו בעצמם הרופאים וקבוצת רופאים עומדת בקשר עם בית-חולים בחיפה. הם באים במשך השנה כמה פעמים כדי להכיר את בית החולים, את התפקיד שמוטל עליהם במקרה שתפרוץ חס וחלילה מלחמה. היות ואין לנו כח-אדם מספיק אפשר לתרגל בצורה הרבה יותר מסיבית ארגון אנשים מחו"ל שהם רוצים לבוא לכאן. זה דבר חשוב ממדרגה ראשונה. מה גם שהם מתקשרים עם הארץ ולא באים ברגע האחרון כאשר יש בלגן גדול, אלא הם יכירו וידעו את המצב לפני המלחמה. אמר לי, בסופו של דבר, חבר הנהלת הסוכנות מר בר-און, במידה וממשלת ישראל והשרים הממונים על הנושא הזה יודיעו שהם זקוקים לכח-אדם אני מוכן לקבל על עצמי את ארגון האנשים האלה. בהזדמנות זו אני פונה למר צ'צ'ק לקחת את זה בחשבון ולפעול בכיוון הזה.

י. יודין:

אני מקבל את התיקון בחוק אבל אני רוצה להגיד כמה דברים בנוגע לארגון בשעת חירום. בשעתו היה לי נסיון אישי בשטח הזה ועקבתי אחר מה שנעשה. אני רוצה להציע לצאת מתוך הנחה שאפילו אימוץ של 12 יום אינו עונה על הצרכים.

אני מחלק את הנושא לשלושה חלקים: יש הכשרה במקצועות מורכבים שקשורים באחריות רבה לבני-אדם, שדרושה רמה מקצועית גבוהה כמו מקצועות הרופאים. אני רוצה לשאול את האחראי להיערכות בשעת חירום מדוע לא יחולקו לגבי כלל העובדים במקצועות האלה כללי רוטציה בבית-החולים מחוץ לאותה מסגרת של 12 ימי אימונים. שכמעט כל פוטנציאל אנושי יוכל למלא תפקיד בשעת חירום. לדוגמה אחיות: אפילו חינוך אחות מחייב אותה לעבור כמה ענפים. בדרך כלל אחות נכנסת פחות או יותר לענף אחד שבו היא מתמחה. הוא הדין לגבי הרופא - מדוע לא יקבע שבית-חולים יעביר אחיות ממחלקה למחלקה ובראש וראשונה מחלקה כירורגית וחדרי ניתוח. שזו תהיה מדיניות קבע בבתי-חולים להכשרת כח-אדם בשעת חירום.

יש בעיה נוספת - אנשים שלא עובדים במקצועות מסויימים ויש להכשיר אותם ולהועיד אותם למקצועות מסויימים. זה אחד מצוארי הבקבוק ובמלחמת הכפורים היה ענף כזה והוא ענף הנהגות. לאחר מכן היו כמה צילומים של נשים שלמדו לנהוג על אוטובוס. בינתיים קראתי בעתון שהלימוד הופסק בגלל סכסוך בין כמה גורמים. הבעיה של ציוד מיכני כבד ובעיה של נמלים, אפשר לפתור ע"י רוטציה. למשל, בנמל אשדוד עובדים על מנופים רק כמה עשרות אנשים, זה דבר שאיננו מוצדק גם מבחינת הגישה לניהול חקין של כח-אדם. אני מנצל את נכחותם של נציגי ההסתדרות ואומר שאנחנו נאבקנו ובעלי מקצועות שהחזיקו בידיהם חדרים בקרה בחברת החשמל, משמרות בחברת החשמל. היתה קבוצה מצומצמת שלא רצתה לחת גישה למישהו מבחוץ. אם בשעת חירום, חלילה, יחברר שאין בחברת החשמל מספיק אנשים ובחדרי בקרה מוכרחים לעבוד על ציוד של תחנות מודרניות. אני יכול להביא עוד דוגמאות כאלה. לכן אני חושב שיש בעיה של היערכות בשעת חירום וצריך למצוא את הפתרון גם ברוטציה נרחבת בתוך המפעלים ובקטגוריות שונות של העובדים וגם במדיניות של הצמדה של עובדים למפעלים במקצועות מסויימים ולמצוא בסיס כלשהו של הגדלת תהליך ההכשרה. אני לא סומך על 12 ימים של הכשרה.

י. יודין:

הקבוצה השלישית זה אנשים שאינם עובדים או עובדים במפעלים שוליים שקל לוותר עליהם בשעת חירום אבל הם דרושים בעובדים לענפים השונים. אני חושב שגם לגבי עובדים אלה היה הרבה יותר קל לענות לבעיות אילו מראש האנשים היו יודעים לאן הם מכוונים.

י. ז. אמיר:

אני מסכים עם עמדתו הבהירות של ח"כ יודין. אני רוצה להביא לידיעה נסיון מוצלח שנעשה באחד המפעלים החיוניים ביותר במדינה, גם גיאוגרפית וגם בטחונית. של יצירת מפעילים אוניברסליים המסוגלים להפעיל בתוך במפעל. אבל צריך לקחת בחשבון שהדבר הזה חייב להיות בתור מדיניות של מוסדות ממלכתיים והסתדרותיים כי שניהם חולשים לפחות על שני שלישים מהמשק הישראלי. הנושא הזה של רוטציה של עובדים ממתקן למתקן ולימוד הפעלת המתקנים. זה דבר חשוב. אינני חושב שרוטציה באה בחשבון בלימוד של מקצוע כי לימוד מקצוע זה ענין של עשרות שנים. אבל לפחות להפעיל מתקנים חיוניים, אם זה בחברת החשמל או בחברת המים או בשירותים העירוניים. מכל מקום לעשות נסיון כזה כדי להכניס תודעה של רוטציה בתפקידים. אולי יש מחשבה של רוטציה בניהול. שמנהלי מחלקה יתחלפו. לדעתי, העובדים צריכים ללכת לזה ואם יש אורה מתאימה ונכונות כדי ללכת לזה.

יש דבר נוסף וזה הקידום המקצועי של האיש כאשר הוא יודע להפעיל יותר ממתקן אחד. בהחלט יש לו אפשרות להתקדם יותר. לכן הנושא של מפעילים אוניברסליים, לדעתי, נוכל להכניס אותו בהרבה מפעלים ממלכתיים שלנו.

דבר נוסף - נושא של מתנדבים מחו"ל. אני אינני חושב שמדינה שנאבקה על עצם קיומה ושנמצאת במלחמה שמתנדבים מחו"ל יצילו אותה. עד שהם מתחילים להבין מה זה מדינת ישראל המלחמה כבר נגמרת. הם יכולים להיות יותר למטרד מאשר להועיל לנו. לכן בנושא הזה צריך לדעת שיש צורך במתנדבים לפחות לשנה אחת, זה דבר ציוני ממדרגה ראשונה. אבל לבוא רק לימי המלחמה זה הרבה לא מוסיף. לכן אנחנו צריכים לנצל את כל כח-האדם שנמצא במשק, כולל אלה שאינם יעילים היום. אתמול קראתי שראש עיר בגלל שביתה של עובדי השירותים הלך ועשה בעצמו את העבודה. אולי מפה צריכים להתחיל שהנבחרים שלנו יעשו עבודות פשוטות, תוך הסבר מתאים בכל כלי התקשורת אנחנו אפילו יכולים להועיל למדינת ישראל.

היו"ר ש. ארבל:

שתי הערות: אחת שהצביע עליה ח"כ יודין. אני חושבת שזו נקודה חשובה ביותר. יש כח עבודה שהוא מגוייס אם לצבא הסדיר ואם למילואים ויש כח-עבודה שאינו מגוייס. נשאלת השאלה האם כל כח-עבודה שאינו מגוייס הוא מוצמד ויש לו תפקידים בשעת חירום או שאתם לוקחים רק חלק ממנו? בתקופת מלחמת יום הכפורים היו רבים שרצו להתנדב ורצו להיות מגוייסים לעבודה כאשר במקומות רבים היה צורך באיוש של מפעלים. האם אותו כח-אדם שיכול לתרום למשק הוא נמצא במצבת של כח-האדם שניתן לגייס אותו לכל תפקיד שיידרש בשעת חירום? כלומר, מצבת כוח האדם שלכם לא צריכה להצטמצם באותם 4,000 איש אלא לכל אדם יהיה כרטיס שהוא בשעת חירום מוצב בתפקיד מסויים. צריך לקחת בחשבון גם הסבה מהסוג הזה. אדם שאינו מגוייס לצבא צריך לדעת שבשעת חירום הוא מוצב בתפקיד מסויים. נשאלת השאלה האם אתם ערוכים בצורה הזאת או לא? - אנחנו הבנו שמדובר בחלק קטן מאד שאתם מצמידים אותם לעבודות חיוניות ובשעת הצורך קוראים להם. מה עם אותו מחנה של כח-עבודה שאפשר לנצל אותו. מדוע אותה פקידות צריכה להסתובב? - עקרות-בית רבות מסוגלות למלא מקומם של אותם אנשים שהלכו לצבא. הרבה מאד נשים שרצו לתרום במלחמת יום הכפורים ולא ניצלו אותן.

היו"ר ש. ארבלי: נקודה שניה - קודם כל חבית צריך להיות ערוך והתגבורת יכולה לבוא אחר כך. אנחנו צריכים להתגבר על כך בכוחות עצמנו ולא לסמוך על ניסים ונפלאות.

לגבי בתי-הספר והתלמידים - התעניינתם האם אותם תלמידים שנמצאים בבתי-הספר המקצועיים מוצבים כולם למקומות עבודה או לא והאם קוראים להם במשך השנה כדי לאמן אותם? - אפילו בתקופת החופש אפשר לקחת אותם למפעלים שהם מוצמדים אליהם. אני שמעתי שזה לא כך שלא בכל בתי-הספר נעשה נסיון בשטח.

לגבי סעיפי החוק - הייתי רוצה לשאול האם תקופה של 1-12 יום זה חל על אלה מגיל 18 ומעלה? - מה לגבי נוער עובד שאתם גם כן מצמידים אותם למקומות אלה ואחרים ואתם מוציאים אותם לאימון, נשאלת השאלה מה דינם? - מה עם אותו נער שהוא למטה מגיל 16?

י. ברק: איננו יכולים לגייס נער למטה מגיל 16, החוק לא חל עליהם.

היו"ר ש. ארבלי: לפי דעתי בחוק עצמו צריך לקבוע במקום 12 יום יכולים לקרוא עד 15 יום כדי שתהיה לכם אפשרות לקרוא לו עד 15 יום. אם אין צורך - מה טוב אבל אם צריך יותר מ-12 יום מדוע שתהיו מוגבלים בגלל שהחוק קבע כך? - אני מציעה לכתוב עד 15 יום. עכשיו צריך למצוא תשובה גם לגבי יום אחד. פה יכולים לקרוא את האדם כמה פעמים ליום אחד לשם אימון ממש. נשאלת השאלה מדוע הוא צריך להפסיד את זה על-חשבון החופש שלו - אם זה מספר פעמים?

צ. נתנזון: אני מבקש להדגיש, בעקבות הדברים שנשמעו מפני חברי-הכנסת זיידל, יודין, אמיר וארבלי שהסכמתנו לתיקון החוק בקשר למספר הימים הייתה מבוססת על ידיעת הנתונים של שעת חירום כפי שהייתה בתוך מלחמת הכפורים. אני רוצה, בעקבות הסקירה ששמענו, להדגיש רק כעובדה שהיא חשובה למשרד העבודה בתיקון בנושא הזה את הדברים כפי שהועלו ע"י ח"כ יודין. כלומר, על הצורך להכין את העובדים במפעלים להיות מוכנים להחליף את העובדים בתפקידים חשובים ולהניע את המפעל גם עם מספר עובדים קטן. לדבר הזה דרוש ביצוע בדרג של מפעל ובדרג של ארגון עובדים. אני רואה בהסכם שנחתם בין ההסתדרות לבין התעשיינים יסודות חשובים לגבי כל הבעיה הזאת והייתי ממליץ שתהיה השוואה לדברים שנאמרו פה ע"י חברי ועדת העבודה ולראות את זה כמכין את העובדים לתפקידים שונים. אולי זה היה הלך שלמדנו אותו שקבוצת עובדים מצומצמת שנשארה במפעל הצליחה להפעיל את המפעל בשעת חירום, אפילו עלה בידה להגדיל את פיריון הייצור. אין לי ספק שאם יכוונו אנשים שאינם בשירות פעיל, מכל מיני סיבות, אם מחמת בריאות או גיל, יכוונו אותם לתפקידים, ניתן יהיה להשיג הרבה יותר כח-אדם לרשות אותה מטרה שאתם מבקשים אותה. מבחינה זו אני רואה בהסכם שנחתם בין ההסתדרות לבין התעשיינים כבסיס טוב לדבר הזה.

מ. צ'צ'ק: אני אתחיל בזה שאמרו שזו מדינה של ניסים. אני רוצה להגיד לפורום הזה שבמשך המלחמה שהייתה 4 חודשים, מבחינת המשק הישראלי מלחמה מיום גיוס כח-האדם ועד שחרורו זה היה קרוב ל-4 חודשים, עד כמה שידוע לנו ממלחמות בחו"ל שם מהיום השלישי של המלחמה אין לחם ודלק וכיו"ב. האם פה במלחמה חסר משהו? לחם, דלק, מים ועוד - שום דבר לא חסר. האם זה ניסים? - זה מכיון שהכינו את המפעלים. צריך לזכור שמי שטוב לצה"ל הוא טוב גם למשק הישראלי - לדעתי, זה לא כל כך ניסים אלא עבודה שנעשתה.

מ. צ'צ'ק:

בקשר למתנדבים - לגבי מתנדבים מהארץ.
 עם פרוץ המלחמה היו הרבה יהודים שרצו להתנדב. שר העבודה מצא לנכון שהמרכז יהיה בשירות התעסוקה. במשך 4 הימים הראשונים היו 15,000 שרצו להתנדב ורשמו את כולם. כולם רצו להתנדב לבתי-חולים או לנגוע בטנק. בתי-החולים מוכרחים להכין מראש את כח-האדם שלהם. מתוך 15,000 מתנדבים באו בחשבון כ-200 שאפשר היה לשלוח לעבודה. בנתניה רצו לנקות את העיר אף אחד מהמתנדבים לא רצה לנקות הוא רצה ללכת לבית-חולים.

לגבי גיוס מחו"ל - אני ראיתי את המסמך שח"כ זיידל שלח אותו. הבעיה היא כאשר מדובר על 4,000 מפעלים חיוניים מתוך 50,000 המפעלים הקיימים אז צריך לזכור שה-4,000 המפעלים האלה זה לא 8% אלא 50% של המשק הישראלי. כל היתר זה מפעלים קטנים שעושים דברים פרודוקטיביים או לא. כל יהודי שיש לו בית מלאכה לכובעים זה מפעל. 4,000 המפעלים האלה עם 250,000 עובדים זה יותר מ-50% מהמפעלים. כדי להפעיל את המפעלים האלה אנחנו זקוקים ל-3,000 איש בעלי מקצוע מהם: 500 רופאים, 180 מנתחים, מרדימים אחיות ראשיות. כלומר, 60 צוותות כירורגיות על-מנת לענות על הבעיה של 24,000 פצועים. הקריטריונים לכך שהוא צריך להיות צעיר בגיל 30-40 עם סט"ז כי מבוגר יותר רועדות לו הידיים והוא צריך להיות עשיר כדי שיוכל על חשבון עצמו לבוא ושהמשפחה תוכל להיות שם. נותנים לו ביטוח של 50,000 דולר במקרה וייהרג בזמן הטיסה. הם רצו שיתנו להם דרגה אבל סרבנו.

יש צורך ב-600 עובדי רשת - מסתבר שזה לא מקצועי יהודי. 200 עובדי מנופים בנמלים ולא כל אחד עובד על אותו מנוף. 600 נהגי סמיטריילרים - גם זה לא מקצוע יהודי.

איך הארגון בארה"ב? - יושב יהודי בשם כפיר מצה"ל שקיבל מינוי של קונסול והוא רושם אותם ומחאם איתנו. אותו מתנדב שרוצה לבוא הוא מקבל בסך הכל 500 דולר למחייה, כיצד הוא יפרנס את משפחתו? - זו בעיה. אמרנו שיש בחורים צעירים שלומדים פילוסופיה. הבעיה היא שילמדו מקצועות מתאימים שבזמן החופש ילמדו להיות נהגים או חשמלאיים. זה לא הולך בבת-אחת. עכשיו נדבר מה הם מביאים. לוא היו באים 100,000 עם בקשה ישארו 30,000 זה רווח נקי. נניח שנביא 30,000 בעלי מקצוע אז המפעלים לא יכולים לסמוך על נסים כי הם עושים לו תקן וכל שלושה חודשים הולכים למפעל. זה מוכרח להיות איש שמכיר את המפעל. לדוגמה אני אביא אינסטלטור לבית החולים תל-השומר, עד שהוא ילמד את הכל זה יקח לו חודשיים. או מכשירן בבית-חולים הוא צריך להכיר את זה ב-100%. כך שאם יבואו 30,000 מתנדבים מה נעשה איתם? - הבעיה היא שצריך לתת לו קודם כל היכן להיות, יש לתת לו עבודה ובמפעלים חיוניים הוא לא יכול לעבוד. אני אומר אלה ה-3,000 שאנחנו צריכים על-מנת לפתור את הבעיה. אם יבואו יותר יוכלו לקלוט אותם רק ההתישבות העובדת והקיבוצים.

ה. זיידל:

אבל אם האיש הזה הולך לבית-חולים ורואה את האינסטלציה.

מ. צ'צ'ק:

כאשר מדברים על תלמידים יש בבתי-הספר המקצועיים כ-15,000 תלמידים וכולם משובצים במפעלים. כל שנה הולכים ל-3 ימים. משובצים אצלנו 12,000 כיתות. בודדים אנחנו לא משבצים - וזה עונה על הבעיות. מהם 40,000 בתי-ספר עיוניים, אלה הולכים לחקלאות.

מ. צ'צ'ק:

בקשר למתנדבים - חשבנו על זה הרבה מאד. יכול להיות שאם בעלי התאחדות התעשייה והמפעלים של ההסתדרות יתארגנו ויגידו אנחנו מוכנים לקלוט 10,000 במקצועות אלה ואלה - בבקשה. אם לא נעשה את זה נצטרך לארוח אותם בבתי-מלונות. צריך להכין להם עבודה. אנחנו זקוקים ל-3,000 איש על-מנת שהמשק ילך.

דבר שהועלה פה בקשר למספר הימים. לגבי אחיות וסגל רפואי יש לתת להם רק השתלמויות - איננו יכולים בחוק לפתור בעיה של הכשרה. אם הצעתם 15 יום אני יכול להיות שמח מכך. אגב, אף אחד לא יקח חצי יום יותר ממה שצריך.

לגבי ענף החבורה - יש 15,000 משאיות במדינה. מזה צה"ל צריך לקחת 7,000 והוא לוקח 9,000 נשארים אצלנו 6,000 משאיות. צה"ל לוקח את הטוב ומשאיר למשק האזרחי את המשאיות הזקנות. הנהגים אצלנו הם בגיל 65 ומעלה. קח דוקטור עם משאית ישנה - זה לא עובד טוב. בתחבורה בשעת חירום לא היתה בסדר, והסקנו מסקנות מכך. אמרנו: כל מי שאומר שהוא מתקשה לנהוג צריך היה להצהיר שהוא מוותר על רשיון. נשארו לנו 4,000 נהגים ואלה שמפעילים את ה-3,000 משאיות. הערבים הם הנהגים הטובים ביותר. רק לפני חודשיים אישרו לנו לקחת ערבים. בתור נהגי קטרים ברכבת ובתור זה שהם לוקחים תחמושת לסרפנד זה בסדר אבל אם הוא יעביר לחם ממאפיה זה סודי. שלושה ימים ראשונים הם לא באים רק לאחר מכן הם באים. עכשיו נשבץ גם אותם היכן שחסר. לגבי ציוד מיכני לנמלים לאחר שקבלנו את האישור הזה סדרנו עם רשות הנמלים שיעשו מחלקת תגבור ושם יהיו דרוזים שיעברו אצלם אימון - זה יהיה באשדוד.

בקשר לחשמל, חדרי פיקוד - מה עושים? - שוב אחד הלוקחים ממלחמת יום הכפורים שתהיה תחלופה בעיקר נשים. יש ענף שיש בו 90% נשים, למשל, באלקטרוניקה. הבעיה מי יוכל להחליף. אותו הדבר תחלופה גם במפעלים גדולים כמו חברת חשמל. בחברת החשמל התקן הוא 2,200 איש. מאויישים 1,800 מזה 900 שצה"ל ויתר עליהם. באים לשם ואין מי שיחליף. הם יושבים ולא נותנים או אין להם בעלי מקצוע. לא יכולים להביא מהחוץ כדי לאמן אותם כי הם לא יתנו זאת.

י. יודין:

אני את הבעיה הזאת, לצערי, מכיר היטב ואני כאיש ההסתדרות מגנה אותם. לא נותנים להרחיב את מעגל ההכשרה המקצועית בכמה נקודות מפתח. מה שההסתדרות לא הצליחה לעשות מטעמי המדיניות שלה אפשר לנסות לעשות באמצעות חוק שעת חירום. יכולים לחייב את חברת החשמל להכשיר בתפקידים אחראיים 2-3 צוותות ואז לא תהיה ברירה אלא לקבל את זה והם ייכנעו.

מ. צ'צ'ק:

אנחנו יכולים להוציא צו ל-12 יום שאותו איש ילך להתאמן - מי יאמן אותו?

י. יודין:

חברת החשמל חייבת לאמן אותו.

מ. ורטמן:

בחברת החשמל ובכל מקום אחר ישנם אנשים שעובדים במקצוע מסויים ואחרי תקופה מסויימת עוברים למקצוע אחר. להם יש את הידע הבסיסי. אפשר להכין אותם אנשים שלא חייבים בגיוס שיתאמנו על לוח פיקוד שיש בחברה. כמו למשל פנסיונרים שיצאו לפנסיה - שהם יהיו ברזרבה.

מ. צ'צ'ק:

נניח שעושים עכשיו תחנה חדשה באשדוד ושולחים לשם ועדה שבודקת את העניין. יו"ר הוועדה הוא איש משרד העבודה, איש משרד המסחר והתעשייה, המהנדס הראשי של חברת החשמל ועושים חקן של 100 איש. האיוש הוא מהפנסיונרים או מכל אלה שפעם עבדו. אלה שבפנים כולם משובצים. הבעיה היא שצריך עוד ויש גם מקצועות חדשים כמו טלוויזיה שהצעירים לא נותנים לאף אחד לגשת לשם.

מ. ורטמן:

שישלה שאלון לכל אזרח מה הם המקצועות שהוא יודע. אני חושב שיש הרבה נהגי סמיטריילרים ויש נהגים שיש להם רשיונות לאמבולנסים. אוספים את הנתונים האלה ממיינים אותך ומחוך זה לוקחים את האנשים.

מ. צ'צ'ק:

מאיפוא אתה חושב יש לנו נהגים? - לוקחים כל יהודי שיש לו רשיון, מורידים את אלה שמשרתים בצה"ל ולכל היתר עושים מפקד וכך לגבי יתר המקצועות. רבותי, תחשבו איך אנחנו יכולים לדעת מי ומה? - תראו מה כתוב בתעודת הזהות שלכם לגבי המקצוע, כתוב: חקלאי, סטודנט ועוד. זה מה שיש במשרד הפנים.

נלך על דבר אחר - פנינו להסתדרות ובקשנו רשימה של בעלי המקצוע מתכת - זה היה לפני 4 חודשים. עד היום איך לנו שום רשימה של בעלי המקצוע. הלכנו גם לאיגוד המקצועי ולא יצא מזה שום דבר. איך אנחנו כן עושים? - הלכנו משנת 1948 כל אישה שגמרה בית-ספר במדינה, עד שמצאנו אותה אז מכל אלה היו לנו 24,000. קראנו לכולן אלינו והיתה ועדה שקבעה מה כל אחד מפאים עם המגבלות שלהם. לגבי רופאים יש לנו אינפורמציה. לגבי יתר המקצועות אנחנו עושים מפקדים כמו נהגים, עובדי ציוד מכני כבד. דבר נוסף - אמרנו יש לנו 16,000 מהנדסים במדינה.

מ. ורטמן:

המפקד שלכם הוא באותו מקום שמפעילים ציוד כבד. לא עשיתם מפקד לכל אזרח במדינה?

מ. צ'צ'ק:

לעשות מפקד לכל אזרחי המדינה לא עשינו ואולי אפשר לעשות את זה אבל זה יעלה

הרבה מאד כסף.

מ. ורטמן:

תפנו לצבא שיהן לכם את הנתונים ומדי שנה מעדכנים אותם.

מ. צ'צ'ק:

למשל, קבלנו את ילידי 1921 כ-10,000 משוחררים. הצבא רשם את המקצוע הצבאי ולא המקצוע האזרחי. כדי לדעת את המקצוע האזרחי שלחנו שאלונים לכל אחד שיכתבו לנו מה המקצוע שלהם.

י. יודין:

במסגרת הדיון בכנסת על בעיות של שעת חירום אני כמו חברי כנסת אחרים העליתי כמה הצעות. כאשר היה משבר בתחבורה שאלתי מדוע אי אפשר לקחת נהגי רכב פרטי ולקבוע קריטריונים של 10 שנות נהיגה מינימום ללא תאונות ולהכשיר אותו לנהיגה באוטובוס - הדבר הזה לא נעשה.

מ. צ'צ'ק:

בקשר לאוטובוסים - יש כיום 4,500 אוטובוסים. נרשמו 120 נהגות וזה הוץ תועפות. נהגת עולה הרבה מאד כסף. עד עכשיו קבלו רשיונות 22 ויקבלו עוד 60. רשיון לאוטובוס זו בחינה רצינית וצריך לדעת לנהוג טוב. הבעיה של 80 נהגות האלה, אני חושב שאפשר לאמן אבל זה עולה הוץ תועפות. לכך לגבי נהגי אוטובוסים בקשנו מתנדבים מארה"ב.

י. יודין:

הכשרת נהגות לאוטובוס, לדעתי, זו גישה ראוותנית. אולי זה מחמיא למען זכויות האישה. הגישה המעשית היא לקחת נהגים משוחררי גיוס ולהעביר אותם מסוג רכב פשוט יותר לסוג רכב מורכב יותר.

ד. בן-חורין:

אני רוצה לחזור לעצם ההצעה מתוך הדברים שהושמעו אולי כדאי שנסב תשומת לבנו למספר דברים: הדרישה או הבקשה לכל ההצעה באה מתוך הכרה בעובדה שישנם אנשים כאשר מגייסים אותם ומוציאים אותם מהמפעל אז המפעל שעובד בו יכול לסעון אתה לא מקבל שכר מכיון שלא היית פה. המפעל שמכשיר אותו אדם יכול לסעון אתה לא מקבל שכר מכיון שאני מכשיר אותך למקצוע מסויים. הנקודה הייתה איך לפצות אותו. למעשה כל הדבר בא כדי לפצות אנשים על הפסד שכר. אם יש בעיה של השתלמויות בתוך המפעל כמו הדסה או אגד, הכוונה לא ליצור מצב כזה שהם בתוך מקום העבודה יקבלו גם שכר בעבודה וגם יבקשו מהקרן את הכסף. לא זו הכוונה.

היו"ר ש. ארבלי:

כלומר, אם הוא עובד אבל לא עושה את העבודה שלו ובמקומו צריך לקחת מישהו אחר.

ד. בן-חורין:

יש לנו בעיה בקרן השוואה ורוצים איך שהוא לסתום את זה גם שם אבל צריך לשנות את החוק. יכול להיווצר מצב שאדם יקבל גם שכר וגם תגמול. כלומר, המעביד ממשיך לשלם לו שכר וגם הוא יהיה זכאי לקבל את התגמול שהוא זכאי לו לפי חוק אחר. זה קיים היום בקרן השוואה ועומדים בפני בעיה מוסרית קשה. לא הייתי רוצה שבחוק החדש הזה יוצר מצב כזה שבו יוכל אדם לבקש גם שכר וגם תגמול ממילואים.

הענין של 12 ימים זה היה הסיכום לאחר

שיחות ודיונים במועצה הציבורית ולבסוף התקבלה החלטת סיכום משותפת על 12 ימים.

דבר אחרון - ענין של נוער בקרן השוואה.

אנחנו משלמים תגמולים מילואים רק לאדם ששירת לפי החוק. יוצא להלכה שאדם שלא היה בצבא לא יכול היה ללכת למילואים ולכן גם לא משלמים לו. אף על פי כן גם הצבא היה צריך להוציא אנשים מבתי-ספר מקצועיים ולקחת תלמידים אנשי מקצועי וקיבלו תגמולי מילואים. אז הלך הדבר על-חשבון הצבא. בינתיים מה שכן עשינו העברנו את אנשי הגדנ"ע שהם עובדים ולא סתם אנשי גדנ"ע שלא עובדים ושאינן להם הפסד שכר. את אלה לא כללנו. הכוונה היא שאם לוקחים אנשים בני 16 למילואים אז נותנים רק לאלה שהפסידו שכר או הכנסה. ברור שהכוונה היא לפצות אנשים שיש להם הפסד בשכר. אותו הדבר לגבי נשים עקרות-בית. אם יקחו אותה להסבת מקצוע מסויים והיא חבוא לקרן היא לא תהיה זכאית כי אין לה סטטוס מבחינת הקרן היא גם לא מובטלת וגם לא תלמידה. כלומר, כל אותם אנשים אלה לא יהיו זכאים עפ"י חוק זה לקבל תגמול. אמרנו: צריכה להיות רשות מסויימת שהיא תהיה היחידה שנותנת את האישורים על השירות. כמו בצה"ל שרק הוא מוסמך לתת ורק האישור שלו יחייב את הקרן ההשוואה לשלם תגמולים.

נתחיל לדון בסעיפי החוק.

היו"ר ש. ארבלי:

סעיף 1:

י. ברק:

פה אני רוצה להסביר נקודה שלא הזכרנו אותה קודם. עקב ההגדלה של תקופת האימון אנחנו נאמן לא רק את אלה שמיועדים כבר עכשיו למפעלים מסויימים. כלומר, אלה שניצבים בשעת חירום אלא גם אנחנו מכינים עתודה של כח-אדם בתחום של נהגים, אחיות ועוד. נניח שצריך 100 אז אנחנו נכין 200. הנוסח של החוק לא מאפשר לנו לאמן עתודה כי סעיף 9 בחוברת הכחולה אומר: שר העבודה רשאי לקרוא בצו אדם החייב בשירות עבודה לאימון במפעל או בעבודה שבהם מיועד אותו אדם לשרת שירות עבודה, ושיפורש בצו. אם רוצים עתודה, כלומר, אנשים שלא מיועדים מראש למפעל, איננו יכולים להשאיר את המלים במפעל או בעבודה אלא אומרים במקום המילים האלה יבוא: לשירות עבודה כפי שיפורש בצו. כלומר, אנחנו אומרים אתה חייב בשירות עבודה ואיננו חייבים להגיד לך מראש לצורך האימון בדיוק איפוא אתה תהיה. זו המטרה של הסעיף הזה.

הוחלט: לאשר סעיף 1.

היו"ר ש. ארבלי:

סעיף 2:

י. ברק:

סעיף 10 במקור אומר: לא ייקרא אדם לאימון אלא אם נמסרה לו תחילה הודעה מטעם שר העבודה שהוא מיועד לשירות עבודה במפעל ובתפקיד שבו נקרא לאימון וההודעה לא בוטלה על ידי ועדת שירות העבודה לפי סעיף 29. שוב פעם יהיו מקרים שלא נוכל להגיד לא מפעל ולא תפקיד אלא אומרים: שירות עבודה שפורש בהודעה. כלומר, אנחנו יכולים להגיד לו אתה מיועד לשירות עבודה כרופא או כנהג ותו לא.

הוחלט: לאשר סעיף 2.

היו"ר ש. ארבלי:

סעיף 3:

י. ברק:

בסעיף 11 לחוק העיקרי נאמר: לא ייקרא אדם לאימון לתקופה העולה על שלושה ימים בשנה, הן במרוכז והן במפוצל, וכל יום שבו שירת האדם אותה שנה בתפקיד נדרש על פי חוק ההתגוננות האזרחית, תשי"א-1951, יבוא במניין ימי האימון לפי סעיף זה, וכך להיפך.

כלומר, אנחנו משאירים את האפשרות של הגבלה של 3 ימים לגבי כלל המשרתים שלא מפורטים בתוספת. כלומר, יהיו שני סוגים: סוג אחד שמפורט בתוספת שלגביו נוכל לקרוא עד 12 ימים וסוג שני שלא כלולים בתוספת ושנוכל לקרוא לו עד 3 ימים. לכן אומרים: אחרי שלושה ימים בשנה יבוא: ובמקצועות ולגבי סוגי עובדים המפורטים בתוספת - על שנים עשר יום בשנה.

לגבי ההצעה של 15 יום - אנחנו בתחילה חשבנו על תקופה יותר ארוכה אבל תוך דיונים עם מועצת קרן השוואה שהיא צריכה לשלם הגענו איתם להסכמה על 12 ימים מתוך יחיעה שנוכל להסתדר בתקופה של 12 ימים. אני מציע לא לשנות את זה משחי סיבות:

י. ברק:
סיבה אחת - לנו התקופה הזאת נראית מספקת.
אם יתברר במשך הזמן שזה לא מספיק נבוא
ונתקן אבל לפני כן נבוא בדברים עם גורמים ציבוריים ואנחנו מתחשבים
בדעתה של המועצה הזאת.

מ. ורטמן:
אולי תוסיף באישור ועדת העבודה לגבי
התקופה?

היו"ר ש. ארבלי:
כאשר אנחנו מציעים תקופה כזאת זה לא אומר
שאתם צריכים לנצל אותה. יכול להיות
שתצטרכו במקרה מסויים תקופה יותר ארוכה מ-12 ימים.

ת. פנחסוביץ:
בועדת השרים התלבטו בבעייה אם להגדיל
את זה.

היו"ר ש. ארבלי:
השיקול היחידי שלהם הוא לא להכביד על
קרן ההשוואה.

י. ברק:
זה לא כל כך פשוט. הממשלה אישרה את התקופה
של 12 יום. זה היה בדיון בפני הממשלה.
למעשה אנחנו פה כופים על אנשים לבוא לאימונים. ברגע שהממשלה החליטה על
כך, אנחנו הנציגים לא יכולים לשנות את זה. התשלום הוא פחות רציני מאשר
הדבר שאנחנו בעצם מחייבים אנשים לבוא לאימון. אני מוכן להביא את זה
לדיון.

מ. ורטמן:
אם הממשלה הגיעה למסקנה לא להוציא אנשים
לתקופה יותר ארוכה. אז שייאמר בהתייעצות
עם ועדת העבודה.

היו"ר ש. ארבלי:
אני רוצה למנוע עוד פעם הליכים של חקיקה.

י. ברק:
נביא את זה לידיעת שר העבודה ושר המשפטים
ואם הם יסכימו - בבקשה.

מ. ורטמן:
כדי שזה לא יחזור לוועדה אנחנו מאשרים
מה שכתוב. יחד עם זאת אם תהיה הסכמה
שתהיה תוספת בענין הזה שאנחנו רשאים באישור ועדת הכנסת לשנות את התוספת
ולהגדיל את המועדים.

ת. פנחסוביץ:
בנוסף לשאלה של כספים מקרן השוואה היא
שיקול אחר שחברים מהתאחדות התעשיינים
טענו שמוציאים אנשים ממעגל העבודה והם עד גבול מסויים מוכנים לכך.
אנחנו הפקידים איננו יכולים להסכים לזה בלי ידיעת השרים.

מ. ורטמן:
להשאיר את זה פתוח לתמרון של ועדת
העבודה בלי להביא את זה לחקיקה.

י. ברק:
 אנחנו מקבלים את מה שאתה אומר. אפשר לקבל את ההצעה של חה"כ ורטמן. אנחנו נחייעץ עם השרים ואם נקבל אישור נכניס את זה בחוק. אנחנו כאן לא מוסמכים לשנות את זה על דעת עצמנו.

סעיף 4:
 בסעיף 14 לחוק העיקרי נאמר: אדם שנקרא לפי סעיף 9 ונגרמו לו בכך הוצאות מיוחדות לאוכל, לשתייה, ללינה או לנסיעה ממקום מגוריו הקבוע אל המפעל ובחזרה ממנו, ישא אוצר המדינה בהוצאות אלה, בשיעור ובדרך שנקבע בתקנות.

במקום המלים: אל המפעל יבוא אל מקום האימוץ. זה יכול לכלול את המפעל וזה הרבה יותר רחב.

היו"ר ש. ארבלי: הוחלט: לאשר סעיף 4.

סעיף 5:

י. ברק:
 סעיף 2 לחוק מזכה אדם לתשלום מצה"ל. כלומר, אדם שמשרת במילואים מקבל מצה"ל 5 לירות ליום ותשלום מקרן השוואה. ברור שאנחנו לא נותנים את התשלום של צה"ל, לכן אנחנו כותבים, למעט סעיף 2 לחוק.

ופה אני מביין שיש מספר הערות: הערה אחת בקשר ליום אימונים אחד. אנחנו כאן הולכים צמוד למה שמקבלים אנשים שמשרתים במילואים, לא יותר ולא פחות. היות ואנשי מילואים לא מקבלים בעד יום אחד אז גם כאן הוא לא יקבל עבור יום אחד. כפי ששמעתם ממר צ'צ'ק איננו קוראים אימונים ליום אחד אלא במקרים נדירים ביותר. אני לא הייתי מציע לנגוע בדבר הזה. אני לא חושב שיש הצדקה שבשירות האזרחי יתנו יותר מאשר בשירות מילואים.

לדברי מר בן-חורין - הרשות שתיחן את האישור זה יהיה משרד העבודה. אין צורך לכתוב את זה בחוק. גם לגבי צה"ל לא כתוב בחוק מי נותן אישורים - זה הסדר אדמיניסטרטיבי ביננו לביין קרן השוואה. נכון גם שאותם סוגים שלא מקבלים תשלומים מקרן השוואה לא יקבלו גם תשלום מפה, אם זה נוער ואם זה עקרת-ביית מכיון שאין להם הכנסה שצריך לפצות אותם.

היו"ר ש. ארבלי: עקרת-ביית כאשר היא מוצבת לתפקיד יש לה הוצאות על ילדים ועל דברים אחרים. סעיף

14 כן חל עליה לגבי אש"ל?

י. ברק:
 סעיף 14 כן חל עליה - בעקרון אנחנו לא יכולים לשנות לגבי הסוגים האלה מאשר לגבי אנשי מילואים. נצטרך לפתור את הבעיה בעזרת האמצעים שלנו. נצטרך פשוט איך שהוא לשלם להם ע"י אוצר המדינה, אבל על זה אני לא יכול להתחייב. הבעיה ידועה לנו והבעיה היא יותר שלנו מאשר הנשים האלה. כי אנחנו מעוניינים להעביר אותן אימונים אלו. אם לא יקבלו תשלום יכול להיות שנהיה יותר קשה להביא אותן. לפי החוק הן חייבות לבוא אבל קל יותר להביא אותן עם תשלום. זו בעיה שנצטרך לפתור אותה.

מ. ורטמן:

אולי אפשר ע"י חקיקת משנה במקרה שתגיעו לפתרון. אולם שר העבודה בתקנות רשאי לקבוע תשלומים לסוגים אחרים בהתייעצות עם שר האוצר וועדת העבודה של הכנסת..

היו"ר ש. ארבלי:

גם לגבי סוגים וגם לגבי התשלומים - באישור ועדת העבודה.

מ. לוי:

צריך להיאמר במפורש שזה ממקור אחר ולא מקרן השוואה אלא מהאוצר.

י. ברק:

שר העבודה זה גם המוסד לביטוח לאומי.

מ. לוי:

זה עלול להיות עומס ניכר על הקרן. צריך לכתוב במפורש שזה לא מקרן השוואה. אני הייתי מציע לכתוב מהאוצר. היו מקרים שכתבו מהאוצר.

ת. פנחסוביץ:

שר העבודה בהסכמת שר האוצר.

מ. לוי:

ההסכמה עצמה עוד לא קובע מאיזה מקור.

י. ברק:

אני לא בטוח שנוכל עכשיו לתח תשובה לזה. צריך להתייעץ עם האוצר ולקבוע את גובה התשלום, דרכי התשלום ודרכי המימון.

מ. ורטמן:

במקום גובה התשלום לכתוב תשלומים אחרים.

י. ברק:

לגבי מקרים שלא זכאים לפי חוק שירות מילואים.

מ. ורטמן:

באיזה מקום נאמר שאם האיש נקרא לאימון מובטח מפני פגיעה בעבודה?

י. ברק:

יש סעיף מפורש שהמוסד לביטוח לאומי אחראי על פגיעה כמו פגיעה מעבודה. נסיעה לאימון זה נקרא עבודה. יש בעיה קטנה שצריך לפתור אותה והיא הבעיה של תשלומים סוציאליים. בסעיף 31 לחוק שירות מילואים נאמר שאם אדם יוצא למילואים אז המעסיק צריך להמשיך לשלם את התשלומים הסוציאליים שלו. נצטרך לכתוב את הנוסח הזה גם פה.

מ. ורטמן:

בחוק חופשה שנתיית כתוב שאסור לפצל את ימי החופשה.

י. ברק:

שבעה ימים רצופים צריך לקחת. אבל אין לזה קשר כי בתקופה הזאת אין לצאת לחופשה.

מ. ורטמן:

אני מדבר על אדם שיוצא ליום אחד. כאשר אתה מוציא אדם לאימון בזמן שהוא עובד - אין בעיה. אתה אומר אני מכין רזרבה ואף אחד לא יודע לאן הוא יפול. נשאלת השאלה האם אפשר לזקוף את זה על חשבון חופשה שנתיית?

י. ברק:
אני יכול לבדוק את זה. במידה וצריך אנחנו נחקן תיקון.

היו"ר ש. ארבלי:
השאלה אם יש הגבלה כמה מימי החופש שלו יכולים לקחת?

י. ברק:
לא נוציא אותם יום אחד בחודש כי אי אפשר ללמד אותם בתקופה קצרה כזאת וזה לא מעשי.

י. ז. אמיר:
אני רוצה להביע התנגדות נמרצת. את ה-28 ימי חופשה הופכים ל-18 ימי חופשה. לא צריך לפגוע בחופשה השנתית שלו. יותר טוב שזה יהיה על-חשבון הכיס שלו פעם בחודש מאשר שהוא יצבור את ימי החופשה שלו ויגמור אותם.

י. ברק:
אתם מדברים על דבר מאד תיאורטי.

י. ז. אמיר:
אם לוקחים אותו ליום אחד כל 3-4 חודשים כן לשלם לו. תבדקו את זה. תיאורטי, אפשר לקחת מישהו ליום אחד בחודש - במקצוע נהגות זה אפשרי.

י. ברק:
התשלום כאן יהיה באותה שיטה כמו שמשלמים למילואים. אם זה שכיר מהמעביד ואם זה עצמאי מהמוסד לביטוח לאומי.

היו"ר ש. ארבלי:
פה אתם משנים בהתאם לשינויים המחוייבים.

י. ברק:
נכתוב כך שזה יחול גם לגבי האנשים האלה. עתה נעבור לתוספת. יש למחוק את ה-(ב) שבסוגריים. (1) רופאים. (2) אחים ואחיות. (3) סגל רפואי סיעודי. (4) סגל רפואי טכני. (5) סגל רפואי אקדמאי אחר. (6) נהגים. (7) עובדי מנוף ובתי מלאכה בנמלים. (8) עובדי רשת החשמל. (9) עובדי מחכת בייצור בטחוני. (10) מפעילי ציוד מיכני הנדסי.

בינתיים חוץ כדי מגעים עם משרדי הממשלה השונים התברר שיש להוסיף עוד שני סוגים: (11) עובדי מינהל ותחזוקה ברפואה. (12) עובדי מינהל ועובדים טכניים, בוחנים ושמאים בתחבורה. אלה הסוגים שצריך יותר זמן להכשיר אותם.

י. יודין:
פה חסרים שני סוגי עובדים: (1) מחסנים ואספקה. אני חושב שהבעיה הזאת של טיפול במלאי ואספקה במחסנים זו בעיה שדרושה הכשרה. (2) עובדים סוציאליים. בשעת חירום הוברר מה חשוב תפקידם של עובדים סוציאליים וכמה נרחבו שטחי פעולתם. שאלתי היא האם יש לשנות את הגישה לתפקידים של הענף הזה בשעת חירום והכשרה מוקדמת לגיוסם?

מ. צ'צ'ק:
בקשר למחסנאים - כאשר מדובר על חברת-חשמל אז אנחנו בודקים שם גם טורבינות וגם בקורת וגם מחסנים. אותו הדבר לגבי אגד. עכשיו יש מחסנים מיוחדים של מזון, מחסני חרום ועוד. התפקידים האלה נמצאים בידי אנשים מבוגרים שלא מגוייסים. איננו חושבים שיש צורך במחסנאים בשלב זה.

מ. צ'צ'ק:

לגבי עובדים סוציאליים. כל עיריה ועיריה זה מפעל חיוני. למשל, בעיריית עפולה יש היום 300 עובדים והתקן הוא 200, זה כולל גם עובדים סוציאליים. היום עובד סוציאלי עובד שש שעות והם נמצאים בתוך מפעל חיוני כי כל רשות היא מפעל חיוני. רק האוניברסיטה יכולה להכשיר עובדים סוציאליים. למשל, בחיפה יש מחלקה סוציאלית. מזה 4 אנשים ישנם ו-4 גיוסי חוץ.

היו"ר ש. ארבל:

נשארה השאלה כיצד למנוע תשלומי כפל.

י. ברק:

היות ואנחנו נאמר כאן שכל התשלומים יהיו לפי חוק שירות מילואים. ברגע שזה יתוקן שם זה יחול אוטומטית כאן. כלומר, שכר לא ישלמו לו. תיאורטית יכול להיות מקרה כזה שהמעביד יתן לו גם שכר ולמעשה ישלם לו פעמיים. אי אפשר למנוע דבר כזה באופן מוחלט. בסופו של דבר המעסיק משלם את זה על-חשבוננו. אי אפשר להעמיד שמירה על המעסיקים שלא ישלמו לאיש תשלום. אנחנו אומרים שהמעסיק יכול לשלם לו על-חשבון קרן ההשוואה ולאחר מכן המעסיק מקבל את זה חזרה מקרן ההשוואה. אם המעסיק רוצה לשלם לו זה ענינו.

מ. לוי:

אדם שמשרת במילואים הוא מנותק ממקום העבודה ונמצא במסגרת צבאית - זה לא אותו אדם שנשאר באותו מקום ואז ההגיון מחייב רוצה המעביד לשלם לא רוצה לא ישלם. פה הציג מר בן-חורין מקרה שהאדם עושה את האימוץ באותו מקום עבודה שלו, וזה יכול להיות לאו דוקא בשעת חירום. נשאלת השאלה, לא אם המעביד רוצה או לא, אלא אם אותו עובד אין זכות חוקית באותו מקום עבודה שממשיך לעבוד באותו מקום בו יקבל את שכרו. השאלה באיזה מידה יכול המעביד להתגונן ולומר אני לא חייב היום לשלם?

היו"ר ש. ארבל:

הוא לא ישלם.

מ. ורטמן:

אותו נותן עבודה שישלם הייתי רוצה לצלם אותו. אבל אם הוא משלם שישלם. יש שאלה אחרת. הוא יכול לצאת לחופשה ממקום העבודה ואז הוא מקבל עוד פעם. זו אפשרות שיכולה לקרות. אם רוצים להבטיח שהוא לא ינצל את התקופה הזאת של החופשה - את זה אפשר להסדיר.

י. ברק:

אנחנו צריכים לראות לנגד עינינו מה המקרים הטיפוסיים שיכולים להיות. אם האימוץ הוא באותו תפקיד שהוא עושה במפעל או בעבודה שונה באותו מפעל אז לא מגיע לו תשלום בעד זה. ברור שהמעביד לא חייב לו תשלום כי הוא לא עבד מכוח יחסי עובד ומעביד אלא מכוח צו לבוא לאימוץ של תקופה מסוימת במקום מסויים. ואז התשלום מגיע לו מכוח אותו צו. הוא לא יוכל לדרוש זאת מהמעסיק אלא הוא יקבל את התשלום לפי החוק הזה. אם המעביד ירצה לשלם לו אי אפשר למנוע את זה.

היו"ר ש. ארבל:

למשל, לגבי הג"א - יש לפעמים שהם נקראים לשמירה בלילה ועושים ביום את עבודתם ומקבלים שכר רגיל ומקבלים את התשלום עבור השירות הזה. אותו הדבר יכול לקרות לגבי עובד שהולך לאימוץ אחרי שעות העבודה - אז הוא מקבל פעמיים. איך אפשר להבטיח את זה?

ד. בן-חורין:

לנו יש פניות ממעבידים שאומרים אנחנו רוצים לדעת כיצד לנהוג. האדם הזה עבד אצלי אחר הצהריים והלך לשירות ועכשיו אני משלם לו שכר עבודה. אם אשלם לו גם תגמול - האם אקבל את זה בחזרה או לא?

מ. ורטמן: הוא יקבל בחזרה.

היו"ר ש. ארבלי:

אם הוא עבד הוא צריך לקבל את המגיע לו.

מ. לוי:

הבעיה שבזמן העבודה הוא עושה את עבודתו. אחרי העבודה אפשר לראות אותו כמו אדם

שאינו עובד.

מ. ורטמן:

מה לגבי עצמאי?

מ. לוי:

אם הוא הולך למילואים וסוגר את החנות זה הפסד כח-אדם מבחינת ביצוע העבודה. לעומת זאת אם פה אנחנו נתחיל לשלם גם לאחר שעות העבודה, פרוש הדבר שכל עם ישראל יקבל תגמול בעד זה שהם משרתים ולא בעד הפסד שכר.

היו"ר ש. ארבלי:

אם אותו עובד עבד כל היום ואתה קורא לו לאחר מכן?

מ. לוי:

אם יש הפסד שכר צריך לשלם לו - על זה אין ויכוח.

י. ברק:

לא ניתן לעשות אבחנה כזאת.

מ. ורטמן:

אם זה קרה במסגרת 8 שעות העבודה המעסיק לא חייב לשלם לו.

ד. בן-חורין:

יש אנשים כמו הג"א שמקבלים גם שכר וגם תשלום.

היו"ר ש. ארבלי:

לסיכום - לא נביא עוד פעם את הצעת החוק אלא במידה ומה שסכמנו פה לא יסתדר. בענין של 12 יום ו-15 יום, אם ניתן את ההגדלה של הימים לעשות בחקנות תעשו זאת בבקשה. לגבי הדברים האחרים אם הם לא מסתדרים יש צורך להביא לוועדה.

מ. לוי:

על כל פנים בשום מקרה העומס לא יוטל על הקרן.

הישיבה ננעלה בשעה 12.45